

A gyermekek napközbeni ellátása, 2019*

- Alapvető változások után nőtt a bölcsődei férőhelyek száma
- A munkahelyi bölcsődék elterjedése Fejérben, a mini bölcsődéké pedig Borsodban volt jellemző
- Közel 39 ezer kisgyermek nappali ellátásáról gondoskodtak klasszikus bölcsődékben
- Két és félszeresére emelkedett a mini bölcsődék száma
- Továbbra is népszerűek a kis csoportlétszámú családi bölcsődék
- Kilenc munkahelyi bölcsődében 54 gyermek felügyeletét biztosították
- A napközbeni gyermekfelügyelet intézményeinek 75%-a Közép-Magyarországon működött

Magyarországon a hatályos jogszabályok¹ alapján a 3 évesnél fiatalabb gyermekek napközbeni ellátásának megszervezését minden esetben bölcsődei ellátás keretén belül kell megvalósítani, amihez az elmúlt években a korábbiaknál rugalmasabb ellátási formák jöttek létre. **A bölcsőde, a mini bölcsőde, a munkahelyi bölcsőde és a családi bölcsőde** a települések kisgyermek korú népességének a számához, valamint a munkahelyi adottságokhoz igazodva biztosítják a legkisebbek bölcsődei elhelyezését. Míg a bölcsőde és a mini bölcsőde intézményes formában nyújt ellátást, addig a családi és a munkahelyi bölcsőde szolgáltatásként. A mini bölcsődékben kis létszámú, 7–8 fős csoportokban biztosítanak gondozást a gyermekeknek. A korábbi családi napközik átalakulásával² létrejött családi bölcsődék – akárcsak a munkahelyi bölcsődék – szintén alacsony csoportlétszámmal (5–7 fő) működhetnek.

A célcsoport és az idősebb – legfeljebb 16 éves – gyermekek napközbeni ellátására a **napközbeni gyermekfelügyeletet** és az **alternatív napközbeni ellátás** formáját is nevesíti a jogszabály.

Alapvető változások után nőtt a bölcsődei férőhelyek száma

Az új intézmények létesítése, a bölcsődék férőhelybővítése, illetve a pályázati lehetőségek jelentősen megnövelték a rendelkezésre álló kapacitásokat. A jogszabályi átalakulást követő 3. évben is a lassú növekedés volt jellemző, ám a kisebb kapacitású intézménytípusok még mindig alacsony férőhellyel kínáltak elhelyezési lehetőséget.

2019-ben **45 889 kisgyermek** gondozását a két alapvető intézményes ellátás és a két szolgáltatási ellátás keretében **789 bölcsőde, 214 mini bölcsőde, 918 családi bölcsőde és 9 munkahelyi bölcsőde** biztosította. Az elmúlt egy év során az összes ellátási formában együttvéve 1533 férőhely-növekedés mutatkozott, a legdinamikusabb bővülés (997) a mini bölcsődék férőhelyszámában következett be.

Míg 2018-ban összesen 47 169 férőhely állt rendelkezésre a különböző bölcsődei ellátási formákban a gyermekek fogadására, addig **2019-ben 48 702**.

2019-ben a vizsgált 4 bölcsődei ellátási formába **45 889 gyermeket írtattak be**.

A 2018/2019-es nevelési évben új felvétellel országosan több mint 33 ezer gyermek került bölcsődei intézménybe, férőhely hiányában pedig 3825³ gyermeket utasítottak el.

2019-ben az ellátórendszer kapacitása és az igények közötti területi egyenlőtlenségeket mutatja, hogy az elutasítások mellett a működő férőhelyek száma országosan 2813-mal meghaladta a beíratott gyermekekét. Az összes bölcsődés között 808 sajátos nevelési igényű gyermek volt, a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek⁴ száma 1265. Bár a bölcsődei ellátás alapvetően a 0–2 évesek gondozására szakosodott intézmény, a beíratott gyermekek 29%-a betöltötte a 3. életévét.

Napközbeni ellátást biztosító intézmények, férőhelyek és beíratott gyermekek számának alakulása*

Megnevezés	Intézmények száma			Működő férőhelyek száma			Beíratott gyermekek száma		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Bölcsőde	754	765	789	40 040	40 648	41 205	37 977	38 223	38 611
Mini bölcsőde	50	85	214	354	625	1 622	346	623	1 556
Családi bölcsőde	938	927	918	6 032	5 840	5 805	5 732	5 680	5 668
Munkahelyi bölcsőde	7	8	9	49	56	70	38	51	54
Összesen	x	x	x	46 475	47 169	48 702	44 093	44 577	45 889

* Egy intézményen belül többféle bölcsődei ellátási forma is megszervezhető, ezért az intézmények száma nem összeadható. A férőhelyek és a gyermekek számában ez nem jelentkezik.

¹ Az elemzésben használt adatok eszmei időpontja május 31. Az elemzés kizárólag a május 31-én működő intézmények adatain alapul, azonban a foglalkoztatotti adatok 2018. december 31-ei időpontra, a férőhelyhiány miatt elutasított gyermekek számadatai pedig a 2018/2019-es nevelési évről, a 2018. szeptember 1. és 2019. augusztus 31. időszakra vonatkoznak.

² 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

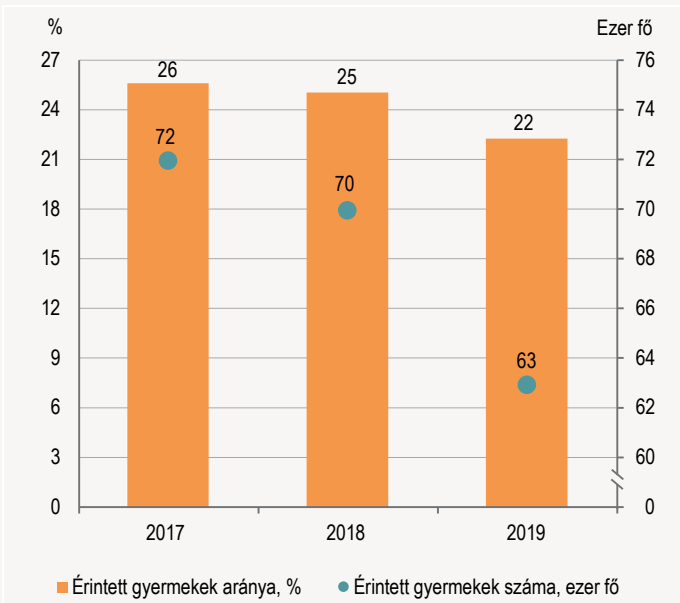
³ 2017. január 1-jétől hatályos jogszabályváltozás következtében az idősoros adatok összehasonlítása a 2017 előtti időszakra vonatkozóan ebben a témában nem, vagy csak korlátozottan lehetséges.

⁴ Halmozottan hátrányos.

⁵ Az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, akinek esetében az alábbi körülmények közül egy vagy kettő fennáll: a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, illetve alacsony foglalkoztatottságú; vagy a gyermek elégtelen lakókörnyezetben, illetve lakókörnyelmények között él.

1. ábra

Napközbeni ellátáshoz a lakóhelyén hozzá nem férő 3 éves aluli gyermekek száma és aránya

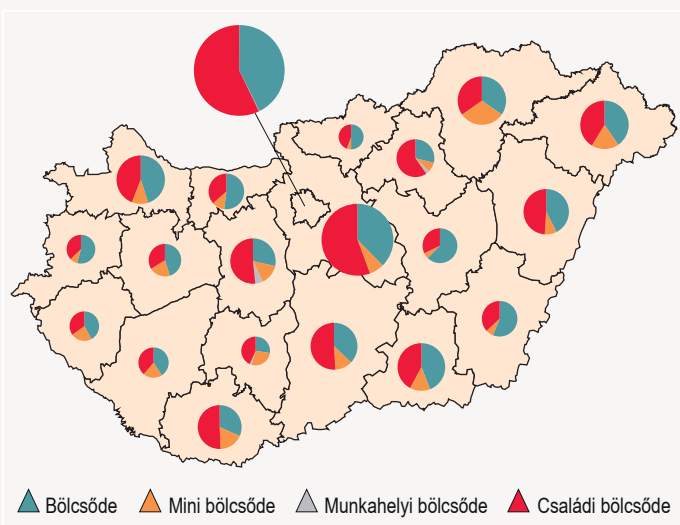

Az ellátások országos lefedettségének és az intézmények kihasználtságának az elmúlt évek során tapasztalt javulása és a jogszabály módosítása ellenére is tetten érhetőek területi egyenlőtlenségek az ellátáshoz való hozzáférés tekintetében. Ugyanakkor az elmúlt évben csökkent azon 3 éves aluli gyermekek száma, akik számára nem volt hozzáférhető a napközbeni ellátás semmilyen formája a lakóhelyén. 2017-ben 554, 2018-ban 600 településen volt bölcsődében és/vagy mini bölcsődében és/vagy családi bölcsődében és/vagy munkahelyi bölcsődében működő férőhely, 2019-ben ez a szám 739-re emelkedett.

A munkahelyi bölcsődék elterjedése Fejériben, a mini bölcsődéké pedig Borsodban volt jellemző

2. ábra

Az egyes bölcsődei ellátási formák területi elterjedése, 2019

A 2019-re kialakult különböző bölcsődei ellátási formák elterjedése alapján elmondható, hogy mind a négyféle ellátás megszervezése, illetve az ellátási formák biztosítása érdemben egyedül Fejér megyére volt jellemző: az ellátási formák közül a munkahelyi bölcsődék elterjedése itt volt a legdinamikusabb. A vizsgált időszakban Borsod-Abaúj-Zemplén megyé-

ben volt a legmagasabb a mini bölcsődék száma. A klasszikus, nagyobb létszámú bölcsődék, illetve a kisebb, rugalmasabb formák elterjedését nagyban meghatározza az adott térség településszerkezete: a kisebb formák leginkább azokban a megyékben jellemzőek, ahol az alacsony lélekszámú települések száma magasabb.

Közel 39 ezer kisgyermek nappali ellátásáról gondoskodtak klasszikus bölcsődékben

A 2019. május 31-i adatok szerint 789 **bölcsőde** 41 205 férőhellyel, 7525 kisgyermeknevelővel, valamint 1862 dajkával várta a gyermekeket. A rendelkezésre álló férőhelyek 42%-a Budapesten és Pest megyében található. A bölcsődei intézmények 3272 csoportjába 38 611 gyermek volt beíratva.

A 2018/2019-es nevelési évben beíratott gyermekek közül szeptemberben minden második óvodába ment, miközben újonnan a bölcsődékbe az év folyamán 27 727 gyermeket vettek fel. 183 gyermek nyert soron kívüli elhelyezést veszélyeztetettség miatt. Ritkán, de előfordulhat, hogy a gyermek beszoktatása nem jár sikerrel, 2019-ben 322 ilyen esetet jelentettek a bölcsődék. Helyhiány miatt a nevelési évben 2679 gyermeket utasítottak el, akik közül minden hatodik a fővárosban szeretne volna igénybe venni az ellátást. A keleti régiók ellátási problémáira utal, hogy az elutasított gyermekek 41%-a itt élt. A klasszikus bölcsődék fenntartói hagyományosan az önkormányzatok és az önkormányzati társulások, az intézmények 90%-át ők üzemeltették.

Két és félszeresére emelkedett a mini bölcsődék száma

A mini bölcsőde a klasszikus bölcsődénél egyszerűbben létesíthető és működtethető. Mini bölcsődékben 7–8 gyermek gondozható egy csoportban, és a klasszikus bölcsődékhez hasonlóan a kisgyermeknevelők mellett dajka is gondoskodik a gyermekekről.

A 2018/2019-es nevelési évben az előzőhöz képest 2,5-szeresére, 214-re növekedett a **mini bölcsődék** száma az országban. 1622 férőhellyel 232 kisgyermeknevelő és 202 dajka gondoskodott a beíratott 1556 gyermekről. Az intézmények 5%-át alapítványok, 7%-át egyházak, 4%-át nonprofit szervezetek, 2%-át egyesületek tartották fenn. Az előző évekhez képest 20 százalékponttal nőtt az önkormányzati fenntartók aránya. Ebben a nevelési évben először kisebbségi önkormányzati fenntartású mini bölcsőde is létesült. Az intézmények regionális eloszlása az elmúlt évekhez képest javulást mutat, a működő intézmények közül 93 a Dunántúlon, míg Észak-Magyarországon és az alföldi régiókban összesen 104 intézmény működik. Bár Közép-Magyarország nagyrégióiban növekedés mutatkozott, az ottani mini bölcsődék száma nem éri utol a fent említett régiókra jellemző emelkedést. Budapesten mini bölcsőde nincs. A mini bölcsődék közel fele 2000–4999 fős településen működik, számuk az elmúlt évben háromszorosára emelkedett, ugyanez a tendencia figyelhető meg az 500–999, valamint az 1000–1999 fős településeken is.

Továbbra is népszerűek a kis csoportlétszámú családi bölcsődék

2019. május 31-én 918 **családi bölcsőde** működött, 5805 férőhellyel. A klasszikus bölcsődék mellett továbbra is ebben az ellátási típusban gondozták a legtöbb gyermeket. A többnyire családi napköziből átalakult családi bölcsődék csoportlétszáma 5–7 fő lehet.

Jelentős különbség a klasszikus és a mini bölcsődékhez képest, hogy az ellátást szolgáltatók nyújtják, akik képesítési előírásait a gyermekvédelmi törvényben szabályozzák. A férőhelyek közül minden negyedik 10 ezernél alacsonyabb lélekszámú településen működött. A május 31-i referencianapon az ebben az intézménytípusba beíratott gyermekek száma 5668 fő volt, közülük 4722-an még nem töltötték be a 3. életévüket. A családi bölcsődében szolgáltatást nyújtó személyek állományi létszáma 1170.

A családi bölcsődék fenntartói esetében a civil szektor és a nonprofit gazdasági szervezetek túlsúlya mutatkozik, a családi bölcsődék 71%-át ilyen formában üzemeltették.

Kilenc munkahelyi bölcsődében 54 gyermek felügyeletét biztosították

A 2018/2019-es nevelési évben 9 **munkahelyi bölcsőde** várta a gyermekeket, összesen 70 férőhellyel. Az 54 beíratott gyermekről 12 szolgáltatást nyújtó személy gondoskodott. Fenntartók között 2 társas vállalkozás volt, a munkahelyi bölcsődék többségét központi költségvetési intézmények működtették. A 9 intézmény közül 5 a Közép-Dunántúlon, 20 ezer főt meghaladó városokban várta a gyermekeket.

A napközbeni gyermekfelügyelet intézményeinek 75%-a Közép-Magyarországon működött

A napközbeni gyermekfelügyelet keretében nyújtott gondozási tevékenység bölcsődei ellátásban vagy óvodai nevelésben nem részesülő gyerme-

kek számára saját lakásban, bérleményben, vagy a szülő, törvényes képviselő otthonában biztosítható. A szolgáltatást nyújtó személyekre a munkahelyi és a családi bölcsődékkel azonos előírások vonatkoznak.

Napközbeni gyermekfelügyelet általi gondozásban 1031 gyermek részesült a 2018/2019-es nevelési évben, és 680 a május 31-i referenciánapon. A gyermekekről 154 szolgáltatást nyújtó gondoskodott, összesen 14 313 óra időtartamban. A 119 szolgáltató 75%-a Közép-Magyarország nagyrégióban működött, ebből Budapesten 50. Az intézmények 50%-át egyéni és társas vállalkozások tartották fenn, 14%-át egyesületek és alapítványok, de jelentős a nonprofit gazdasági társaságok szerepvállalása is (20%). Az intézmények több mint 80%-a továbbra is a 10 ezer főnél nagyobb lélekszámú településeken működött. A gondozásban részesült gyermekek 34%-a elmúlt 3 éves.

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu